

— Νάν, προσέθηκεν ὁ Φράϋ.

— Κι-Νάν, ἐπανελάβεν ὁ Σούν.

Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ Κιν-Φό, φεύγων τὴν δυσάρεστον ἐν Σάγγ-Χαί ἐπισημότητά του, οὐδεμίαν εἶχε διαθέσειν ν' ἀνεύρη αὐτὴν καθ' ὁδόν. Ἄλλως δέ, οὐδὲν εἶχεν εἰπεῖ εἰς τοὺς Φράϋ-Κραίγ περὶ τῆς ἐν Νάν-Κίγγ πιθानῆς παρουσίας τοῦ φιλοσόφου· διότι οἱ μικρολόγοι ἐκεῖνοι πράκτορες ἤθελον ἀναπτύξει τοσαύτας προφυλάξεις, ὅσας ἐδικαιολόγει μὲν ἡ χρηματικὴ τοῦ πελάτου των ἀξία, ἀλλὰ δὲν ἤθελε βεβαίως οὗτος εὐαρέστως ἀνεχθῆ.

Ἡ ἡμέρα ὀλόκληρος ἐδαπανήθη εἰς ἐπίσκεψιν τῶν συνοικιῶν, ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῆς πόλεως, ἀλλ' οὐδὲν οὐδαμοῦ ἀπνητήτη πρόσωπον ὑποπτον. Ὁ Κιν-Φό, προχωρῶν ἀκάματος πάντοτε, καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν δύο του δορυφόρων καὶ τοῦ ταλαιπώρου Σούν, ἐξῆλθε τέλος διὰ τῆς ἀνατολικῆς πύλης εἰς τὴν ἔρημον πεδιάδα, καὶ ἐτρέπη μακρὰν λεωφόρον, φρασσομένην ἐκατέρωθεν διὰ κολοσσιαίων ζῶων ἐκ γρανίτου, καὶ καταλήγουσαν εἰς μικρὸν ναόν. Ὅπισθεν αὐτοῦ ὑποῦτο τύμβος, ὑψηλὸς ὡς λόφος, καλύπτων τὰ λείψανα τοῦ Ῥόγγ-Οὔ, βόλζου πατριώτου, ὅστις εἶχε γείνει αὐτοκράτωρ, πολεμήσας πρὸ πέντε αἰῶνων τὴν ξενικὴν δυναστείαν. Μῆτοι ὁ φιλόσοφος εἶχε μεταβῆ ἐκεῖσε, ὅπως ἀντλήσῃ νέαν ἰσχὺν ἐκ τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀναμνήσεων, καὶ ἀπὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς δυναστείας τῶν Μίγγ;

Ὁ τύμβος ἦτο ἔρημος καὶ ὁ ναὸς ἐγκαταλειμμένος. Οὐδεὶς δὲ παρ' αὐτῷ ὑπῆρχε φύλαξ, πλὴν τῶν ἀξέστων ἐκ μαρμάρου κολοσσῶν, τῶν φανταστικῶν ἐκείνων ζῶων, ἅτινα ἔφρασσον ἐκατέρωθεν τὴν μακρὰν ὁδόν.

Ἄλλ' ἐπὶ τῆς πύλης αὐτῆς τοῦ ναοῦ διέκρινε συγκεκινημένους ὁ Κιν-Φό σημεῖά τινα, χαρᾶχθέντα ὑπὸ χειρὸς ἀνθρώπου, καὶ προσελθὼν ἀνέγνω τὰ τρία ταῦτα γράμματα:

B. K. — Φ.

Βάγγ! Κιν-Φό! Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ φιλόσοφος εἶχε διέλθει ἐκεῖθεν πρὸ μικροῦ.

Ὁ Κιν-Φό, οὐδὲν εἰπὼν, ἐθεώρησε κύκλω του, ἠρεύνησεν . . . ἀλλ' οὐδένα εἶδε.

Τὴν ἐσπέραν ὁ Κιν-Φό, ὁ Φράϋ, ὁ Κραίγ καὶ ὁ μόλις συρόμενος Σούν μετέβησαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ τὴν ἐπαύριον κατέλειπον τὸ Νάν-Κίγγ.

[Ἐπίταξοις]

Ο ΜΑΚΒΕΘ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΕΙΡΟΥ

Ἡ καταχώρισις εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἐστίας» ἐκλεκτῶν τινῶν τεμαχίων ἐκ τῆς ἐσχάτως ἐκπονηθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βικέλα μεταφράσεως τοῦ «Μάκβεθ» ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ παρατηρήσωμεν μετὰ τινος βαρυθυμίας, ὅτι σήμερον τὸ παρ' ἡμῖν φιλολογικὸν αἶσθημα ὑπέστη τροπὴν τινα κατὰ πάντα ἀνάλογον τῆς παρατηρουμένης καὶ ἐν τῷ

μουσικῷ. Ὅπως τὸ ἄσμα τοῦ Δονιζέτη ἀντηχεῖ ἀπὸ τῆς ἀθηναϊκῆς σκηνῆς ἀπέναντι κενῶν θρανίων, οὕτω ἀπαρατήρητος σχεδὸν παρέργεται καὶ ἡ παράθεσις ξένου τινὸς ἀριστουργήματος. Ἐπιτυχῆς μετάφρασις τοῦ Σαιξπείρου ἐλογίσθη ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ ὡς προσφορά εἰς τὸ κοινὸν οὐχὶ ἀναξία λόγου, καὶ ἤρκεσε μόνη ν' ἀσφαλίσῃ εἰς τὸν Δουστὴν, τὸν Σλέγγελον καὶ τὸν Γυζῶ τὴν αἰωνίαν εὐγνωμοσύνην παντὸς μὴ γνωρίζοντος ἀγγλικῶν Γαλάτου ἢ Γερμανοῦ. Ἄλλ' ἡμεῖς πρὸ τοῦ «Μάκβεθ» ἐφιλοδωρήθημεν ἤδη πρὸ ἰκανῶν ἐτῶν παρὰ τοῦ κ. Βικέλα δι' ἀξιολόγων μεταφράσεων τοῦ «Ῥωμαίου καὶ Ἰουλίαν» καὶ τοῦ «Βασιλέως Ἀἰῶν», τόσον δὲ ὀλίγη ἐτεκμηριώθη εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν εὐσυνείδητον τούτων ἐργάτην, ὥστε ἤθελε τις ὑποθέσει ἢ ὅτι ὄλως περιττὸς ἦτον εἰς ἡμᾶς ὁ διερμηνεὺς, γεννωμένους πάντας ἀγγλομαθεῖς, ἢ ὅτι διεμείναμεν εἰσέτι οὕτω ἀγροῖκοι, ὥστε ν' ἀγνοῶμεν ὅτι εἰς πᾶσαν ἐκδούλευσιν ὀφείλεται τοῦλάχιστον ἐν εὐχαριστῶ. Τὸ εὐτύχημα εἶναι ὅτι ὁ κ. Βικέλας, ὄλως ἀδιαφορῶν περὶ τούτου, ἐξακολουθεῖ τὸ καλὸν αὐτοῦ ἔργον ἀκαμάτως, ὅτε μὲν τὸν Γαίτε ὅτε δὲ τὸν Σαιξπείρον μεταφράζων, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ἄξιος ὢν τῆς ἡμετέρας εὐγνωμοσύνης, καθ' ὅσον εἰς τὰς μεταφράσεις ταύτας μεταχειρίζεται κάλαμον ὑγρὸν ἔτι ἐκ τῆς συγγραφῆς πρωτοτύπου ἔργου, ὁμοθύμως ὑπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου ἀνυμνουμένου καὶ δύο ἤδη ἀξιωθέντος μεταφράσεων. Τὸ ν' ἀσχολῆται εἰς μεταφράσεις ὁ ἔχων μεταφραστὰς δύναται ἴσως νὰ λογισθῆ ὡς ζημία παρὰ τῶν ἀπλήστως ἀναγνωσάντων τὸν «ἰουκὴν Δάραν», ἀλλ' εἶναι συγχρόνως ἀπόδειξις μετριόφρονος αὐταπαρνήσεως δυσευρέτου σήμερον πανταχοῦ· καθότι παρήλθεν ἤδη δυστυχῶς καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν τοὺς Μίλτωνας μετέφραζον οἱ Σατωβριάνδοι· σήμερον δὲ τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀνατίθεται ὑπὸ τῶν βιβλιοπωλῶν ἐπὶ δικαίᾳ ἀμοιβῇ εἰς τρίτης τάξεως καλᾶμους, πλὴν μόνης τῆς Ἀγγλίας, ὅπου ἐκτελοῦσι τοῦτο δωρεάν, οὐχὶ φιλόλογοι ἀλλὰ βουλευταὶ, ἀρκούσας νομίζοντες τὰς νομοθετικὰς διακοπὰς καὶ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξαγγλίσωσιν ὅπως δήποτε καὶ αὐτὸν τὸν Αἰσχύλον. Ἄν εἶχεν ὁ κ. Βικέλας μνησικακὸν πατριωτισμὸν, ἐδικαιούτο πληρέστατα νὰ ἐκδικηθῆ ἀποδίδων ἐν τῇ μεταφράσει του τὰ ἴσα εἰς τὸν Σαιξπείρον, κατ' εὐτυχίαν ὁμως ἐπροτίμησε ν' ἀποδώσῃ εὐαγγελικῶς καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἐπεραγαπῶντες τὴν εὐκρίνειαν, δὲν ἐνδοιάζομεν ἤδη νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὴν καταχώρισιν σαιξπείρειων ἀποσπασμάτων ἐν τῇ «Ἐστίᾳ» νομίζομεν χρησιμωτάτην, βασιζόμενοι πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς κατωτέρω παρατηρήσεως, ὅτι ὁ σήμερον Ἕλληνας ἔχει τὴν καλὴν συνήθειαν νὰ μὴ θέλῃ ν' ἀφήσῃ ἀχρησιμοποίητον οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῶν ὑπ'

αὐτοῦ ἀποκτηθέντων. Δαδὼν εἰσιτήριοι θεάτρου ἢ συναυλίας παραμένει ἐκεῖ μέχρι τέλους, εἴτε εὐχαριστεῖ αὐτὸν εἴτε μὴ ἢ ἐκλογή καὶ ἐκτέλεσις τῆς μουσικῆς, τὸ ποτήριον αὐτοῦ, ἔστω καὶ μὴ εὐρίσκων τῆς ἀρσεκειᾶς του τὸ παρατεθὲν ποτόν, κενώνει μέχρι τῆς τελευταίας ράνιδος, καὶ εἴτε διασκεδάζων εἴτε χασμώμενος ἀναγινώσκει τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀγορασθὲν βιβλίον μέχρι τῆς ὑστάτης σελίδος. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐνδέχεται μὲν συνδρομηταὶ τινες τῆς «Ἐστίας» νὰ μὴ εὐαρεστηθῶσιν ἐν ἀρχῇ ἐκ τῆς διακοπῆς τῶν συνήθων ἀναγνωσμάτων διὰ τῆς παρενθέσεως σοβαρωτέρας τινὸς διατριβῆς ἢ ἀποσπάσματος ὑψηλῆς φιλολογίας, ἀλλ' ἀφοῦ ὅπως δήποτε καὶ ταῦτα θέλουσιν ἀναγνώσει, συγχωρεῖται ἡμῖν νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι καὶ ἡ οὕτω γενομένη ἀνάγνωσις θέλει συντελέσει ὅπως πείσῃ αὐτοὺς βαθμηδόν, ὅτι ἡ πληξίς δὲν εἶναι ἀπαραίτητον παντὸς ἀριστουργήματος προσόν, καὶ ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ἐποψίν τοῦ τερπνοῦ δύναται νὰ ὑπομείνῃ πολυλάκις ὁ Σαιξπείρος τὴν σύγκρισιν πρὸς τὸν Jules Verne. Πρὸς τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτεῖται εἰμὴ μόνον μικρὰ τις ἔξις, ἧς τὴν ἀπόκτησιν καθιστᾷ εὐχερестέρην τὸ ἀνωτέρω ἐκτεθὲν προσόν τοῦ νεοελληνικοῦ χαρακτῆρος. Ἐφ' ὅσον αὐξάνει ἡ ἔξις αὕτη, πιστεύομεν ὅτι δύναται νὰ συναυξήσῃ καὶ ὁ παρεχόμενος εἰς ὑψηλότερα ἀναγνώσματα ἐν τῷ περιοδικῷ χώρῳ. Τὰ ἔργα τῶν μεγάλων ποιητῶν ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς εὐγενεῖς ἐκείνους καρπούς, μετὰ τῶν ὁποίων πρέπει προηγουμένως νὰ συνοικειωθῇ ὅπως οὖν ἡ γεῦσις ἡμῶν. Πρὶν ἢ ἐκτιμηθῇ τις κατ' ἀξίαν τὸν Σαιξπείρον, ἀπαιτεῖται ν' ἀναγνώσῃ ἄνευ μεγάλης ἐν ἀρχῇ ἡδονῆς ἱκανὰς σελίδας αὐτοῦ, ἀπαραλλάκτως ὡς ἀναγκάζεται νὰ φάγῃ διυδεδκάδας τινὰς βανανῶν, ὅπως πεισθῇ ὅτι αὐταὶ εἶναι ἡ εὐχυμότερα τῶν ὀπωρῶν.

Μίαν μόνην ἔχομεν ἔνστασιν, ἀποτεινομένην οὐχὶ κατὰ τῆς σαιξπείρειου ποιήσεως, ἀλλὰ κατὰ τῆς ἐκλογῆς ὡς πρώτου αὐτῆς ἀπογεύματος τοῦ «Μάκβεθ» μεγαλοπρεπεστάτης ἀναντιρρήτως τραγωδίας, ἀλλὰ κατὰ σπανίαν παρὰ τῷ ποιητῇ ἐξαίρεσιν ὅπως οὖν ἐν τῷ ὕψει αὐτῆς μονοτόνου καὶ δυσεφίκτου ἐνίοτε τοῖς πολλοῖς. Τὰ ἔργα τοῦ Ἁγγλοῦ δραματοποιῦ διακρίνει πρὸ πάντων θαυμαστὴ ποικιλία περιπετειῶν, χαρακτῆρων καὶ αἰσθημάτων καὶ ἡ ἀδιάλειπτος μετάβασις ἀπὸ τοῦ τραγικοῦ οἴκτου εἰς ἡδυπαθὲς μειδίαμα ἢ παταγώδη ἔκρηξιν γέλωτος ἀγοραίου. Παρ' αὐτῷ ἡ Κλεοπάτρα ὀλίγας σκηνὰς πρὶν ἢ προσφέρῃ ὡς ἡρῶις τὸ στήθος εἰς τὸν «φαρμακερὸν σκόλληκα τοῦ Νείλου» ἠρίθμει τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς ὡς ἐξηνταβελόνης, ἢ ἔτεινε τὰς χεῖρας εἰς τὰς φιλήματα ἀπλοῦ ὑπέρτερου, παραγγέλλουσα αὐτῷ ὡς φιλάρεσκον γύναιον νὰ θαυμάσῃ, πρὶν ἢ τὰς ἀσπασθῇ, τὴν γλαυκὸφλεβὰ αὐτῶν διαφάνειαν. Ὁ Ἀντώνιος

ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην σκηνὴν καὶ πολλὰκις διαρκούσης τῆς αὐτῆς παρίσταται ὅτε μὲν ὡς Ἄτλας, φέρων ἐπ' ὤμων τὸ ἡμισυ τῆς οἰκουμένης, ὅτε δὲ ὡς ποιμενικὸς ἔραστής καὶ πολλαχοῦ ὡς γελοιωδέστατον γεροντοπαλιήκαρον. Τὸ αὐτὸ δύναται τις εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν δραμάτων, ὧν τὰ ἀναριθμητὰ πρόσωπα ἔχουσιν οὐ μόνον ἴδιον ἕκαστον χαρακτῆρα, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ποικιλόχρωμον, ὡς αἱ χεῖρες βαφέως, καὶ δι' ἁλμάτων καταβαίνοντα ἀπὸ τῆς τραγικωτέρας ἀκρωρείας εἰς τὰ κατώτατα τενάγη τοῦ κωμικοῦ. Οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔτυχε νὰ γνωρίσωμεν φιλόμουσον ἐν Πειραιεὶ Ἁγγλίδα παιδαγωγόν, ἧτις ἡγάπα τὸν Σαιξπείρον, ὡς ἄλλαι γεροντοκόροι τὸ κυνάριον, καὶ αἰωνίως τὸν εἶχεν ἐπὶ τῶν γονάτων ἀνοικτόν. Ὅντως δὲ περίεργος ἦτο ἡ ἐκφρασις τοῦ προσώπου αὐτῆς ἀναγινωσκούσης, ἐνθυμίζουσα τὸ «δακρυόεν γελῶσα» τοῦ παρ' Ὀμήρῳ παιδός. Ἐρωτήσαντες μετὰ πάσης ἐπιφυλάξεως περὶ τούτου, ἐμάθομεν παρ' αὐτῆς ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν ἐδάκρυεν ἢ ἐμειδία κατὰ τοῦ δράματος τὰς περιπετείας, ἀλλ' ἀναγκαζομένη νὰ κλαίῃ καὶ νὰ γελᾷ ἐναλλάξ ἀνὰ ἐκάστην περίοδον τοσοῦτον ἐκουράσθη ἐκ τῆς τοιαύτης γυμναστικῆς, ὥστε ἀκοπώτερον ἤδη εὕρισκε νὰ πράττῃ ταῦτα συγχρόνως, ἀφίνουσα ὑγροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διεσταλμένον εἰς γέλωτα τὸ στόμα· ὁσάκις δὲ ἀπέβαινε καὶ ὁ κλαυσίγελως οὗτος κοπιαστικὸς, ἀνεπαύστο τότε ἀναγινώσκουσα τὸν «Μάκβεθ». Ἐν αὐτῷ τῷ ὄντι, καὶ ἐν μόνῳ αὐτῷ, οὐδ' ἡ μᾶλλον φιλομειδιῆς ἀναγνώστρια δύναται νὰ εὕρῃ τὴν ἐλαχίστην πρόφασιν, ὅπως ἐπιδείξῃ τὴν λευκότητα τῶν ὀδόντων, τὸ δὲ ῥίγος τῆς φρίκης στεριεύει τὰ δάκρυα, ὡς ὁ βαρὺς χειμὼν τὰς πηγὰς. Ἄν ἀλλαγῇ παρὰ Σαιξπείρω χαριεντίζονται καὶ οἱ νεκροθάπται, ἐνταῦθα παρίστανται καὶ οἱ συμπτώται σοβαρωτέροι νεκροθαπτῶν. Ἐνῶ καὶ αἱ ἡρώιδες τοῦ Ἁγγλοῦ ποιητοῦ διακρίνονται τῶν τῆς κλασικῆς τραγωδίας ὡς οὔσαι πρὸ πάντων ἀληθεῖς καὶ εὐμετάβολοι γυναῖκες, μόνη παρ' αὐτῷ ἡ Λέδη Μάκβεθ δὲν εἶναι γυνή, ἀλλ' ἀπλῆ ἐνσάρκωσις τῆς φιλοδοξίας. Τῶν πλείστων σαιξπείρειων δραμάτων ὁ μῦθος εἶναι τοσοῦτον πολὺπλοκος καὶ μακρὸς, ὥστε ὁμοιάζει ἀραβικὸν διήγημα, τοῦ παρόντος ὅμως δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς τοῦτο μόνον: ὁ Μάκβεθ καὶ ἡ κυρία του, ὀρεγόμενοι βασιλικῷ γέμματος, δολοφονοῦσι πρὸς ἀρπαγὴν τοιοῦτου τὸν ὑπὸ τὴν στέγην των ἀνυπόπτως ἀναπαυόμενον βασιλέα καὶ εὐεργέτην αὐτῶν Δουγκάνον, καὶ πρὸς διατήρησιν τοῦ ἀρπαγέντος πλείστους ἄλλους ἀναγκάζονται νὰ φονεύσωσι, ἀνδρας, γυναῖκας, γέροντας καὶ παιδία, μέχρις οὗ ἐπνίξεν αὐτοὺς ἐπὶ τέλους τὸ πλημμυρῆσαν αἷμα. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δράματος ἡ σκηνὴ παριστᾷ σφαγεῖον, ἡ δὲ λύσις αὐτοῦ εὐρὺ νεκροταφεῖον, ἐφ' οὗ ἐκ πάντων τῶν πρωταγωνιστῶν ἀπέμει-

νεν ὀρθῶς μόνος ὁ σφάξας τὸν Μάκβεθ. Ἀληθές εἶναι ὅτι ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ τούτου ὑφάσματος πλεῖστα ἐκεντήθησαν θαυμαστά ποικίλματα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα τοσοῦτον ὁμοιοχρῶς μαῦρα, ὥστε ἀπορεῖ τις πῶς κατορθώνει νὰ διακρίνη αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων. Κατὰ τὸν πολὺν Ἴόνσωνα ἐν τῷ δράματι τούτῳ δὲν ὑπάρχει ἀνάπτυξις χαρακτήρων. Τοῦτο φαίνεται ἡμῖν ἀληθέστατον ἄλλ' οὐδ' ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ τοιαύτη, ἀφοῦ οἱ ἥρωες παρίστανται οὐχὶ ὡς αὐτόβουλα ὄντα, ἀλλ' ὡς ἀσυνειδήτα σώματα ὠθούμενα ὑπὸ τοῦ πάθους, ὡς σφαῖρα ὑπὸ τῆς πυρίτιδος. Γνωστὸν εἶναι τὸ μουσικὸν τρόποιον τοῦ Παγανίνη, ὅστις θραύσας ποτὲ πάσας πλὴν μιᾶς τῆς βαρβίτου αὐτοῦ τὰς χορδὰς, κατώρθωσε διὰ ταύτης μόνης νὰ ἐκπλήξῃ τὸ ἀκροατήριον. Τοιοῦτόν τι φαίνεται ἐπιχειρήσας καὶ ὁ Σαιξπείρος διὰ τοῦ Μάκβεθ. Ἀλλὰ καὶ τοὶ θαυμάζοντες τὸ κατώρθωμα ἀμφοτέρων, ἠθέλομεν προτιμήσει ν' ἀκούσωμεν ἀκεραίαν τὴν βάρβιτον τοῦ Παγανίνη, ὡς προτιμῶμεν καὶ τὸν Σαιξπείρον ἐν τῷ Ἀμλέτῳ, τῇ Κλεοπάτρᾳ καὶ τῷ Ὁθέλω, κρούοντα ἐναλλάξ πάσας τῆς θαυμαστῆς αὐτοῦ λύρας τὰς χορδὰς. Τότε δὲ πρὸ πάντων ἀναδεικνύεται οὐ μόνον ὁ μέγιστος, ἀλλὰ καὶ ὁ διασκεδαστικώτατος δραματογράφος τῶν νεωτέρων χρόνων τὴν δὲ διασκεδάσιν νομιζόμεν προσὸν ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ παντὸς παρατιθεμένου εἰς τοὺς συγχρόνους Ἕλληνας ἀναγνώσματος, ἀφοῦ οὗτοι εἰς δύο μόνον εἶδη βιβλίων στέργουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐγκύψωσι, τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς ἀπόκτησιν βιοποριστικοῦ διπλώματος καὶ τὰ κουφότερα μεταξὺ τῶν ἐλαφρῶν, μεταπηδῶντες ἀπὸ τοῦ Ἀρμενοπούλου εἰς τὸν Μορτεχρίστον! Ὡς πάντες οἱ πράγματι ποιηταί, καίτοι ἐξόχως ἔθνικος εἶναι συγχρόνως ὁ Σαιξπείρος εἴπερ τις καὶ ἄλλος κοσμοπολίτης, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῶν ἐν πάσῃ χώρᾳ καὶ ἐποχῇ ὁμοίων παρ' ἀνθρώποις αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου, περιάγων ἀκαταπαύτως τὴν σκηναίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων εἰς τὴν μεσοχρόνιον Ἑνετιανὴν καὶ ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νείλου εἰς τὰ πεπηγότα ἔλη τῆς Καληδονίας, ἐνόησε δὲ ἐκλέγων ὡς σκηναίαν τοῦ αὐτοῦ δράματος τὴν «*βρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν*» ἧτοι ὀλόκληρον τὴν γνωστὴν οἰκουμένην. Τὰ τοιαῦτα κοσμοπολιτικὰ οὕτως εἰπεῖν δράματα οὐ μόνον διασκεδαστικώτερα εἶναι τῶν ἀποκλειστικώτερον ἀγγλικῶν, οἷα ὁ Μάκβεθ καὶ ὁ «*Βασιλεὺς Ἀἴρη*», ἀλλὰ καὶ καταληπτότερα εἰς τοὺς πολλοὺς ἄνευ σχολίων, ὅπερ δὲν εἶναι μικρὸν πλεονέκτημα, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἔκρινεν εὐλογον ὁ μεταφραστὴς νὰ παραθέσῃ εἰσαγωγὴν καὶ σημειώσεις. Ἄν ἐσχολιάζε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ μετάφρασιν ὁ κ. Βικέλας, πιθανώτατον εἶναι ὅτι ἤθελεν ἐπιστήσει τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς λεπτομερείαν τινα,

διαφυγοῦσαν μέχρι τοῦδε, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, τὴν ὀξυδέρκειαν τῶν συμπατριωτῶν τοῦ Σαιξπείρου καὶ ἀκαμάτων τοῦ Αἰσχύλου μεταφραστῶν, τὴν ἐξῆς: ὅτι ἡ τοσοῦτον ἐν τῷ μονολόγῳ τοῦ Μάκβεθ θαυμασθεῖσα εἰκὼν «*πάντων τῶν πόρων τοῦ ὠκεανοῦ ἀδυνατούντων νὰ ἐκπύρῳσι τὸ μαιῖνον τὰς χεῖράς του αἷμα*», εὐρίσκειται αὐτολεξεῖ καὶ παρ' Αἰσχύλου:

οὔτ' ἄκος
 πόροι τε πάντες ἐκ μιᾶς ὁδοῦ
 βαίνοντες τὸν χερομυσῆ
 φόνον καθαίροντες.

Τὸ ἀνωτέρω ἡμῶν εὐρημα, ἂν ἦναι τοιοῦτο,¹ δὲν παραθέτομεν ὡς συνεισφορὰν ὑπὲρ τῆς σχολῆς τῶν ὑποστηρίζοντων τὴν λιαν ἀμφισβητήσιμον ἀρχαιομάθειαν τοῦ Σαιξπείρου, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅπως ἀντιτάξωμεν αὐτὸ εἰς τὴν γνώμην ἐξόχου γερμανοῦ τεχνοκρίτου, τοῦ Παύλου Ῥίχτερ, μεθ' ὑπερβολικῆς καθ' ἡμᾶς πεποιθήσεως ἀποφαινομένου: «ὅτι παρὰ μὲν τῷ Σαιξπείρῳ πολλὰς ἀνεύρισκε τις καλλονὰς τῆς ἑλληνικῆς τραγωδίας, οὐδεμίαν ὅμως σαιξπείρειον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τραγικοῖς». Ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ τούτου νομιζόμεν δίκαιον νὰ ἐξαιρεθῇ τοῦλάχιστον ὁ Αἰσχύλος, ὁ οὐδέποτε ψαλιδίσας τῆς φαντασίας του τὰ πτερά, καὶ κλασικὸς μὲν ἴσως ἐν συνόλῳ, ἀλλ' οὔτε κατὰ τὸν πλοῦτον τῶν εἰκόνων, οὔτε κατὰ τὸν ὄγκον τῆς ἐγκατασκευῆς φράσεως κατώτερος τοῦ Σαιξπείρου.

Ε. Δ. ΡΟΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΜΑΚΒΕΘ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΕΙΡΟΥ

Πράξις πρώτη. Σκηναὶ τρίτη.

[Ἐξοχὴ ἔρημος. Εἰσέρχονται αἱ τρεῖς Μάγισσαι].

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ.

Ποῦ ἦσουν, ἀδελφῆ μου;

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ.

Χοίρους ἔσφαξα.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ.

Σὺ ἀδελφῆ, ποῦ ἦσουν;

Δ' ΜΑΓΙΣΣΑ.

Μία ναύτισσα

εἰς τὴν ποδιάν της μέσα εἶχε κάστανα, κ' ἐμάσσα, ἄμασσα, ἄμασσα. — Δὸς μου, λέγω της. — Κρημίνου, στρίγλα, κράξι, πήγαν' ἀπ' ἐδῶ! Καὶ μ' ἐδίωξ' ἡ βρωμοῦσα, ἡ ἀχόρταχη. Ἔς τὰ ξένα ταξιδεύει τῶρ ὁ ἄνδρας της, πηγαινέι ἔς τὸ Χαλέπι τὸ καράβι του. Κ' ἐγὼ ἐκεῖ θὰ πάγω ἔς ἕνα κόσκινο θὰ ἦμ' ἕνα ποντίκι με χροῖς οὐράν, νὰ κάμω καὶ νὰ κάμω, νὰ τοῦ δειξῶ γῶ!

1. Τοὺς ἀναριθμήτους ὑπομνηματιστὰς τοῦ Σαιξπείρου, ἀποτελοῦντας χιλιότομον ἴσως βιβλιοθήκην, οὔτε ἀνέγνωμεν οὔτε κἀν κατ' ὄνομα γνωρίζομεν πάντας. Οὐδὲλλως λοιπὸν παράδοξον νὰ ἐσημείωσας καὶ ἄλλος τις πρὸ ἡμῶν τοῦτο. Τὸ δὲ ὄντως περιέργον εἶναι ὅτι οὐ μόνον ὅτε «Ἕλληνας καὶ ὁ Ἀγγελοποιητῆς εἶχον κοινὴν τὴν ἀνωτέρω εἰκὼνα, ἀλλ' ἀμφοτέροι ὑπερηγάπων καὶ ἐτέρποντο ἐπαναλαμβάνοντες πολλάκις αὐτήν.